

Smärtsam kärleksroman

Först nu kommer den på svenska – **Vigdis Hjorts** kärleksroman **Om bara** från 2001 i en stark svensk översättning av **Jens Hjalte**. I Norge betraktas den dessutom som författarens bästa roman. Titeln syftar på en from förhoppning att verkligheten vore något annat än vad den faktiskt är eller blev.

Den begåvade dramatikern Ida Heier träffar den tio år äldre, kände litteraturprofessorn och Brecht-översättaren Arnold Busk vid ett seminarium. De tillbringar en natt ihop och där borde det kanske ha stannat. Hon bor i Oslo, är gift, har två små barn, Arnold bor i Trondheim, är gift med ett barn. De träffas en gång till och så tar deras "dödsdans" sin början. Ida har mött sitt livs kärlek och blir sjukligt besatt, i bokstavlig bemärkelse. Eller har hon fröet till gränslöshet och självutplåning i sig redan innan de möts, frågar man sig, där Arnold blir den utlösande faktorn? Ida säger i sin dagbok: *Man kan känna sin förmåga att älska innan man möter den älskade.* Hon har förmågan till stor kärlek, men hon har också en stark destruktiv inre kraft: *olyckan kommer, hon vädrar den, den finns redan i henne, bor i henne, väntar bara på att visa sig i all sin ohygglighet.*

Sedan återberättas en passionerad och på många sätt fasansfull kärlekshistoria. Historien om deras kärlek. De följande åren träffas de knappast, ännu mindre kommer de nära varandra. Men Ida är fast besluten, det ska bli dom två och hon ger sig inte. För en till synes omöjlig kärlek till den gifta professorn i en annan stad är hon beredd att genast offra allt. Hon vill skiljas och gör det, Arnold vill absolut inte. Ida sätter sina barn i andra rummet, i hennes själviska tänkande går Arnold före allt och alla. Han i sin tur ger henne i det närmaste ingenting och stannar kvar i sitt äktenskap ända tills hustrun kastar ut honom. Då kommer han

till slut.

Hittills är romanen ganska trevande. Ida är kär i kärleken. Hon trånar, fantiserar och drömmer dagdrömmar om sin Arnold, men kärleken är platonisk och föremålet för hennes ljuva låga verkar tämligen ointresserad.

Det som sedan följer är en veritabel nedstigning i Dantes Inferno, där alla nio cirklarna i helvetet kommer att passeras en efter en. Romanen utvecklar sig med ens till en gastkramande beskrivning av en relation som redan från början är dömd till undergång. Som läsare sitter jag närmast paralyserad, det är omöjligt att värja sig.

Arnold manipulerar, kontrollerar, förminskar och inskränker Ida. Han ljuger och är notoriskt otrogen vilket får Ida att rasa i både svartsjuka och självhat. Korta stunder kan hon se deras sjukliga spel, men förälskelsen, passionen och beroendet tar alltid överhanden. Det verkar som ett motgift oavsett vad Arnold tar sig till.

Det börjar pratas och skvallras om dem i den krets av intellektuella som de tillhör.

Arnold ifrågasätter henne ständigt, umgänge, vänner, kollegor och arbetsengagemang. Hon i sin tur avsäger sig allt flera uppdrag, undviker sina vänner för att ägna all tid åt Arnold som hon ständigt bevakar och gör allt för att vara till lags. Ofta reser de bort och umgås bara de två, tjugofyra timmar om dygnet. De super, älskar, grälar, skriker, slåss, försonas och super igen. Dessemellan arbetar de. Omåttliga mängder alkohol går det åt och de sexuella utlevelserna blir alltmer desperata för att hålla ångesten och katastrofen på avstånd. Arnold slår sönder rummen de vistas i, misshandlar Ida, polisen kommer och kastar ut honom. Efteråt är han ångerfull och deprimerad. Han säger: *Om du lämnar mig så skjuter jag dig. Eller om du lämnar mig tar jag livet av mig.* Arnold hotar och kränker. Ida förlåter, tröstar och anklagar sig själv. De är fångna i une

folie à deux där ingen av dem längre vet var den ena börjar och den andra slutar.

Romanen påminner som många redan påpekat, på flera sätt om **Lena Anderssons Egenmäktigt förfarande**. Om essäisten Ester Nilsson som förälskar sig i konstnären Hugo Rask. Men där Ester Nilsson nyktert intellektualiserar och analyser sig själv och sitt förhållande till Hugo Rask, störtar Ida Heier likt Ikaros huvudstupa och självförbrännande in i ett gränslöst, alltmer livsfarligt känslösvall som saknar motstycke.

Det går också att känna igen delar från Vigdis Hjorts Arv och miljö när Ida under en period i förhållandet går i psykoanalys och kommer ett tidigt barndomstrauma på spåren. Men det leder ingenstans och resultatet blir att hon i stället bryter med sin familj och avslutar analysen som tog bort viktig tid för att vara tillsammans med Arnold.

Efter många, långa år tar den smärtsamma relationen slut. Ida har till slut fått nog. Hon orkar inte längre. *Han hade inte trott att hon skulle vara förmögen att göra det hon gör nu. Han tror inte att hon gör det hon gör nu. Han tror att det är en kris, en paus innan hon samlar sig och saknar honom och kommer, som hon alltid har kommit, som det alltid har blivit bra igen, förut, eftersom hon inte kan leva utan honom. Kan hon leva utan honom nu.*

Vigdis Hjorth äger en osviklig förmåga att skildra mycket starka och förbjudna känslor, alla de sju dödssynderna inbegripna. Här samsas både vettlös passion och kärlek med galenskap, gränslöshet och självförnedring. Man läser som på helspänn, kastas än hit än dit; nu kan det väl ändå inte bli värre – men jodå. Här ska såren fläckas ut, det ska borraras i det mest pinsamma, skamfyllda och destruktiva, allt vansinne ska dras fram, ska upp till ytan, benämnas, granskas och dissekeras. Här blundar det inte för något.

Romanen Om bara skrevs redan för tjugo år sedan och är tragiskt nog fortfarande lika högaktuell. Dagligen ser vi exempel på hur kvinnor förminskas och på olika sätt förnedras och skadas i destruktiva relationer. Utsattheten och bristen på jämlikhet är densamma idag som när boken först gavs ut. Historien verkar gå kräftgång.

Heléne Nellvik

Om bara

Vigdis Hjort

Originalets titel: Om bare

Översättning: Jens Hjalte

Natur & Kultur

«En stor, tragisk kärleksroman som träffar
läsaren som ett snabbtåg.»

DAGBLADET

Om bara

VIGDIS HJORTH

NATUR &
KULTUR

ROMAN